

PODKLAD K ZÁMĚRU SYSTÉMOVÝCH
ZMĚN ČESKÉ VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY

Vzdělávání 2030+

Dokument obsahuje souhrn návrhů
rámcových opatření pro vládní podporu
české vzdělanosti do roku 2030.

Dokument slouží jako podklad pro odbornou diskuzi
s hlavními aktéry české vzdělávací politiky.

- 1/ Prodloužení povinného vzdělávání o dva roky na střední škole**
- 2/ Zkrácení základní školy na 8 let**
- 3/ Redesign a podpora předškolního vzdělávání**
- 4/ Vytvoření systému dalšího profesního vzdělávání v rámci celoživotní učení**
- 5/ Informační kampaň**
- 6/ Právní analýza k záměru systémových změn české vzdělávací soustavy**

Vzdělání jako klíčová investice do budoucnosti Česka

Současný svět definuje skokový technologický vývoj, který s sebou přináší vstup umělé inteligence do všech odvětví lidské činnosti a bohužel také geopolitická a s ní související energetická a ekonomická nestabilita. Plíživě se prohlubují socioekonomické rozdíly ve společnosti a pokračuje její rozdělování, což ve výsledku ohrožuje nejen naši konkurenceschopnost, ale i samotnou podstatu svobodné společnosti, naší demokracie.

Naším hlavním úkolem musí být, aby lidé žili svobodně, aby se dokázali postarat

o sebe i své rodiny, aby uspěli v životě i na pracovním trhu. K tomu potřebujeme vzdělávací systém otevřený, flexibilní, zajišťující vzděláním vyztuženou odolnost jednotlivců i společnosti.

Pro rozvoj vzdělávací soustavy ČR je v současnosti klíčovým dokumentem Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+. Kvalitně připravený a vypracovaný dokument se těší široké shodě a přijetí v odborné komunitě. Realizace cílů napříč strategickými liniemi dokumentu však naráží na limity financování způsobené prohlubujícím se strukturálním

deficitem státního rozpočtu a nejistými ekonomickými vyhlídkami.

Proto se už dnes musíme ptát, jaký chceme vzdělávací systém v Česku za 10 let. Společným cílem všech relevantních aktérů musí být modernizace českého vzdělávacího systému v oblasti regionálního školství, zájmového a neformálního vzdělávání i celoživotního učení.

Musíme být připraveni na nové výzvy a zároveň řešit problémy, které v českém školství přetrvávají.

Mgr. Renáta Zajíčková

poslankyně, předsedkyně Podvýboru pro regionální školství a celoživotní učení
ZajickovaR@psp.cz

Tento dokument obsahuje souhrn návrhů opatření, jejichž realizace povede k celkové reformě vzdělávacího systému České republiky.

Změna má potenciál rozpohybovat celou řadu navazujících a dlouho odkládaných potřebných dílčích změn, např. revize přijímacího řízení, maturitní zkoušky, nebo již probíhající inovace oborové oborové soustavy středního odborného vzdělávání a připravovaného partnerského modelu řízení dalšího profesního vzdělávání v rámci celoživotního učení. Tyto aktivity se promítnou do rozpracování tohoto dokumentu tak, aby opatření navazovala na měnící se systém.

Zároveň je třeba pracovat s výkonovými daty škol, tj. i s počty učitelů i žáků na jednotlivých typech škol s cílem sladění záměru s personálními kapacitami a velikostí škol.

Klíčovým krokem, který o úspěšnosti realizace změny rozhodne, je získat pro ni učitele. S tím souvisí i prezentace jednotlivých opatření ze strany odborné veřejnosti ke vzdělávací praxi.

Poděkování patří kolegům a zástupcům odborné veřejnosti, se kterými byly záměry doplňovány a v obecné rovině diskutovány možné pozitivní dopady na úroveň české vzdělanosti.

Prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D., LL.M. – předseda vlády České republiky

Prof. JUDr. Vladimír Balaš, CSc. – ministr školství České republiky

Mgr. Jiří Růžička – senátor (SPOLU)

Mgr. Pavel Klíma – poslanec, člen školské K5 (TOP 09)

Mgr. Jan Berki, Ph.D. – poslanec, člen školské K5 (STAN)

Mgr. Marek Výborný – poslanec, člen školské K5 (KDU–ČSL)

Mgr. Martin Úlovec – zmocněnec pro digitalizaci a digitální vzdělávání MŠMT, člen školské K5 (Piráti)

prof. PhDr. Arnošt Veselý, Ph.D. – Centrum pro sociální a ekonomické strategie, FSV UK

Doc. RNDr. Jana Straková, Ph.D. – ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání UK

PhDr. David Greger, Ph.D. – Pedagogická fakulta UK

Silvie Pýchová – programová manažerka Partnerství 2030+

Mgr. Petr Hopfinger – lídr programu Ředitel naživo, platforma Učitel naživo

Miroslav Hřebecký – programový ředitel EDUin

Mgr. Jiří Nantl, LL.M. – náměstek hejtmána JK pro oblast vzdělávání a strategie chytrého regionu

Mgr. Ing. Luboš Zajíc, MBA – prezident Asociace ředitelů základních škol

Ing. Jiří Zajíček – předseda Unie školských asociací ČR – CZESHA

Mgr. Vladimír Kolder – Sdružení soukromých škol Čech, Moravy a Slezska

Ing. Radko Sáblík – ředitel střední školy, poradce ministra

Doc. Ing. Daniel Münich, Ph.D. – CERGE–EI, poradce premiéra

Daniel Hůle – Člověk v tísni

PhDr. Helena Úlovcová – vedoucí oddělení vzdělávání, Hospodářská komora České republiky

Mgr. Lukáš Němec – Českomoravská konfederace odborových svazů

Mgr. Nad'a Eretová – šéfredaktorka redakce Řízení školy

Mgr. Bc. Alice Kubů Frýbová – Holubová advokáti

ředitelé a ředitelky mateřských, základních a středních škol napříč regiony

1

Prodloužení povinného vzdělávání na 11 let

Prodloužení povinného vzdělávání o dva roky na střední škole

Cílem opatření je nově definovat povinné vzdělávání v rozsahu jednoho roku předškolní docházky, osmi let docházky do základní školy a nově také dvou let vzdělávání na střední škole.

Při navrhovaném zrušení jednoho ročníku základních škol (v dalším bodu dokumentu) by tak povinné vzdělávání zajistilo setrvání žáků ve vzdělávacím systému po dobu 11 let.

1.1 Současný stav

- nízká profesní stabilita absolventů některých oborů středního odborného vzdělávání, zvláště učebních, kde se každý druhý absolvent uplatní zcela mimo svůj obor (analýza dat z Výběrového šetření pracovních sil, ČSÚ) – negativně ovlivňuje efektivní využití investic do počátečního vzdělávání

Statistiky: Shoda vzdělání a zaměstnání – vyučení
| Infoabsolvent.cz

- na střední úrovni vzdělávání dva hlavní vzdělávací směry – Všeobecné vzdělávání a Odborné vzdělávání
- předimenzovaná oborová soustava středního odborného vzdělávání (více než 280 oborů)
- nedostatečná propustnost mezi obory a úrovněmi středního odborného vzdělávání
- nízká motivace žáků pro volbu zejména učebních oborů středního odborného vzdělávání, nízká identifikace s oborem jako důvod předčasného ukončení vzdělávání – **dopady na systém sociálního zabezpečení**

1.2 Čeho chceme docílit

- zamezení předčasných odchodů žáků ze vzdělávacího systému, tedy udržení žáků ve vzdělávacím systému co nejdéle

Delší doba strávená ve vzdělávacím systému obvykle vede k lepším vzdělávacím výsledkům a širšímu spektru dovedností, což posiluje přípravu jednotlivce na úspěšné uplatnění na trhu práce.

- snížení počtu s pouze základním vzděláním
- snížení překážek pro přechody mezi úrovněmi, obory i mezi sekundárním a dalším vzděláváním v rámci celoživotního učení s cílem
- zlepšení kvality středního vzdělávání a úrovně vzdělanosti obyvatelstva, což může pozitivně ovlivnit celkový ekonomický růst země

1.3 Kroky vedoucí ke kvalitativní změně

- 1. prodloužení vzdělávání legislativním zakotvením povinnosti absolvovat dva roky na střední škole**
- 2. inovace soustavy oborů vzdělání – menší počet širěji koncipovaných oborů na bázi společného odborného základu**
- 3. nastavení vyššího podílu a změny pojetí všeobecného vzdělání:**
  - posílení důrazu na jazykovou, matematickou, digitální, finančně-ekonomicko-právní, občanskou gramotnost – „Všeobecné vzdělávání pro všechny“
  - podpora průřezových/přenositelných dovedností – „Všeobecné vzdělávání aplikační podle obsahového zaměření oboru“
- 4. zakotvení odborného vzdělávání na širších kvalifikačních profilech se slabší vazbou na konkrétní povolání a zaměstnání**
- 5. široký odborný základ jako východisko pro:**
  - navazující vyšší sekundární vzdělávání vedoucí ke konkrétním kvalifikacím
  - celoživotní učení v dané profesní oblasti vzhledem k rychle se měnící povaze dovedností a kompetencí specifických pro dané povolání a potřebě průběžné aktualizace a opětovného učení

1.4 Předpoklady a související opatření

- návaznost na výsledky projektu PHARE “Reforma odborného vzdělávání” (probíhal v letech 1994 – 98 na 19 středních odborných školách v ČR
- **9. rok** – společně pojatý 1. ročník pro studijní i učební obory, tzn. vzdělávací nabídka, která zahrnovala jak studijní, tak i učební obory na škole, a tím umožnila odklad specializace vzdělávání
  - K dalším inovačním faktorům projektu Phare patřilo: (a) posílení všeobecné složky učiva oproti složce odborné a zdůraznění obecného odborného základu v rámci profesní přípravy, (b) začlenění klíčových dovedností / oblasti sociální komunikace, personálních a interpersonálních vztahů, řešení problémů, numerických aplikací a informační technologie do cílů a obsahu vzdělání, (c) možnost realizace modulového pojetí kurikula
- **10. rok** – postupná specializace směřující ke konkrétní kvalifikaci/konkrétnímu povolání – profil absolventa – základní informace o výsledcích vzdělávání v podobě všeobecných a odborných vědomostí a dovedností, které umožňují úspěšné vykonávání odborných činností a povolání, ke kterým je absolvent připravován

1.5 Pozitivní dopady

- návaznost a prostupnost vzdělávacích cest včetně uzlových bodů pro eventuální přestupy do jiné vzdělávací cesty
- změna přispěje k prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání v rovině
  - **horizontální/mezioborové** – pokud žák z různých důvodů ztratí v průběhu studia nebo i po jeho ukončení zájem o konkrétní kvalifikaci, může si, aniž by musel začínat od začátku, s menší námahou doplnit řadu příbuzných kvalifikací
  - **vertikální/mezi úrovněmi vzdělání** – pokud žák nezvládá náročnost požadavků na úrovni kategorie vzdělání, kterou si vybral, může snáze získat kvalifikaci o úroveň níže; naopak v případě, že má schopnosti a zájem pokračovat na vyšší úroveň vzdělání, nemusí přestupovat do jiného oboru
- **snížení zátěže systému sociálního zabezpečení**

1.6 Další dopady

- V souvislosti se změnou bude nutná revize:
  - konceptu přijímacích zkoušek
  - závěrečných zkoušek
  - maturitních zkoušek
- možnost složení zkoušky z odpovídajících (dílčích) profesních kvalifikací NSK
- větší důraz na firemní praxi, posílení identifikace se zvoleným oborem a profesní stability
- možnost využít nástroje pro uznávání výsledků dalšího vzdělávání, profesních kvalifikací Národní soustavy kvalifikací, pokud hrozí předčasný odchod ze vzdělávání
- specializační/kvalifikační prvky se přidávají postupně, částečně s možností volitelnosti a kombinace s neformálním vzděláváním a informálním učením, učením se při práci

1.7 Poznámky

Mnoho zemí v posledních letech prodloužilo povinnou školní docházku alespoň na 16 let. Například v Německu, Švédsku, Finsku a Španělsku je povinná školní docházka minimálně do 16 let. V některých zemích, jako je Belgie, Itálie nebo Portugalsko, je povinná školní docházka dokonce prodloužena na 18 let.

Studie o nerovnostech ve vzdělávání od PAQ Research dokládá, že žák, který dokončí alespoň střední školu, odvede za svůj život do veřejných rozpočtů zhruba o 2,5 milionu korun více než žák pouze se základním vzděláním. Vedle ekonomických přínosů má vyšší vzdělanost vliv také na vnímání demokratických hodnot, důvěru ve společnost i její soudržnost.

Opatření zahrnuje změnu školského zákona č. 561/2004 Sb. a dalších souvisejících předpisů.

Early drop -outs statistiky:

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Early_leavers_from_education_and_training

2

**Zkrácení
základní školy
na 8 let**

Zkrácení základní školy na 8 let

Cílem opatření je zefektivnění vzdělávacího procesu a optimalizace prostorových a personálních kapacit základního školství zrušením jednoho ročníku.

Optimalizace dále umožní financování klíčových potřeb primárního vzdělávání dle Strategie 2030+ a zajistí větší prostupnost vzdělávacích úrovní.

2.1 Současný stav

V současné ekonomické situaci je problémové uspokojit vyšší nároky na individuální vzdělávací potřeby dětí v rámci primárního vzdělávání, přitom podle studií je právě u dětí v tomto věku největší míra návratnosti investic do lidských zdrojů.

- klíčové podpůrné pedagogické profese uvádíme do praxe pomalu, pokud vůbec
- přes 20 % našich dětí o rok (převážně neodůvodněně) odkládá nástup do povinné školní docházky
- tyto děti základní školu opouští ve srovnání s evropskými státy v enormně pozdních 16 letech (část žáků maturuje dokonce až ve 20 letech)
- většina dětí se v 9 třídě již nerozvíjí, ztrácejí motivaci, tempo i učební návyky, pro většinu dětí je tak devátá třída pouze přípravou na přijímací zkoušky
- zvyšující se ekonomická konkurence (nejen) okolních států – základní vzdělávání potřebujeme zefektivnit a srovnat krok s Evropou

2.2 Čeho chceme docílit

- efektivnější využití kapacit základního školství v rámci současné infrastruktury
- efektivnější rozložení sil v učitelských sborech
- efektivnější financování potřeb žáků v oblasti primárního vzdělávání dle Strategie 2030+
- rozpočbování potřebných změn v oblasti středního vzdělávání
- profesionalizace kariérového poradenství s cílem maximální podpory žáka při jeho budoucí profesní specializaci

2.3 Kroky vedoucí ke kvalitativní změně

1. zkrácení základní školy preferovanou variantou zrušení devátého ročníku (5+3), u varianty zrušení pátého ročníku (4+4) je nutné konzultovat s odborníky na vývojovou psychologii a pedagogiku
2. komplexnější propojení nižší sekundární a vyšší sekundární úrovně vzdělávání a odpovídající přizpůsobení RVP
3. systémová podpora kariérového poradenství od vstupu do ZŠ

2.4 Předpoklady a související opatření

- definovat způsob přechodného období a určit, koho se bude změna týkat – nastupujících prvňáků nebo šestáků
- potřeba změny přijímacího procesu na SŠ
- rozhodování o volbě vzdělávacího směru – všeobecného nebo odborného – v případě odborného vzdělávání se o specifickém profesním zaměření žák rozhoduje až po 1. společném ročníku postaveném na společném odborném základě příbuzných oborů – rozhoduje se tedy s reálnější představou o budoucí profesi a způsobu získání kvalifikace – důležitá podpora kariérových poradců ve školách

2.5 Pozitivní dopady

- uvolnění kapacit základního školství v rámci současné infrastruktury
- ekonomické úspory cca 8 – 10 mld. Kč (náklady ze státního rozpočtu na jeden ročník druhého stupně základní školy, ve š.r. 2022/2023 zhruba 109 tis. žáků)
- vznikne možnost efektivního financování klíčových potřeb primárního vzdělávání dle Strategie 2030+
- dřívější vstup absolventů do pracovního procesu a daňového systému

2.6 Další dopady

- navrhovaná změna nastartuje inovace oborové soustavy a urychlí revize Rámcových Vzdělávacích Programů (RVP) základního a středního odborného vzdělávání
- opatření se promítne do koncepce, délky a obsahu vzdělávání na víceletých středních školách (gymnázia, konzervatoře)
- zvýrazní se nedostatečné personální kapacity a problematická věková struktura pedagogických pracovníků působících ve středním vzdělávání
- vzroste naléhavost profesní, vzdělávací podpory učitelů na ZŠ a zejména SŠ

2.7 Poznámky

ve srovnání s Evropou nastupují naše děti na střední školy výrazně později

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwicxPG97bL8AhVs_7sIHUjKC3IQF-noECAoQAQ&url=https%3A%2F%2Feurydice.eacea.ec.europa.eu%2Fmedia%2F2837%2Fdownload&usg=AOvVaw2OOE-IUWZ5RFvDIw9gWbyx

<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/3197152b-en.pdf?expires=1673001795&id=id&accname=guest&checksum=F87FF7CE879D49D41EAB90D324533EAD> (str 166 a 177 v OECD E&G)

<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2b9800c8-4aa3-11ed-92ed-01aa75ed71a1>
(Publikace Eurydice)

<https://data.worldbank.org/indicator/SE.SEC.AGES?locations=CZ>

3

Redesign a podpora předškolního vzdělávání

Redesign a podpora předškolního vzdělávání

Cílem uvažovaných změn je obrátit důraz směrem k žádoucí podobě vzdělávání i ideální podobě přechodu mezi mateřskou a základní školou a snížit vysokou míru odkladů školní docházky.

Studie dokládají, že investice do předškolního vzdělávání mají největší efekt a návratnost. Výrazně ovlivňují průběh i výsledky následného vzdělávání s dopady až do dospělosti.

Právě kontext přechodu z mateřské do základní školy zasluhuje větší pozornost v následujícím období.

3.1 Současný stav

- přes 20 % žáků s odkladem povinné školní docházky
  - nejvyšší míra v mezinárodním srovnání v rámci EU
  - enormní finanční náklady pro prodloužené vzdělávání takto velké skupiny dětí, mnohdy bez oprávněných důvodů a prokázaných přínosů
  - šestileté děti s odkladem školní docházky zatěžují kapacity mateřských škol a blokují místa mladším dětem, což komplikuje rodičům návrat do pracovního procesu
- RVP předškolní a základní úrovně postrádá návaznost, neexistuje adaptační období
- odkladem školní docházky ztrácí dítě cenný čas, který by mohl věnovat výuce a rozvoji svých dovedností, což může vést k nižšímu vzdělávacímu úspěchu v budoucnosti a zhoršit jeho konkurenceschopnost na trhu práce

3.2 Čeho chceme docílit

- zvýšení kapacit a dostupnosti předškolního vzdělávání
- zvýšení kvality výchovně-vzdělávací práce v mateřských školách s důrazem na celkový rozvoj dětí, včetně přípravy metodiky rozvoje předmatematické a předčtenářské gramotnosti

3.3 Kroky vedoucí ke kvalitativní změně

1. vyhrazení mateřských škol pouze pro děti ve věku do 6 let
2. změna konceptu odkladu povinné školní docházky na výjimečné opatření pouze pro děti selhávající při vzdělávání, kterým daný odklad pomůže
3. pro nezbytné odklady systémové zavedení přípravných tříd (nebo nultých ročníků) s využitím uvolněných kapacit základních škol (realizací opatření zrušení jednoho ročníku ZŠ, viz bod 1.3)
4. úprava kurikula mateřské a základní školy v rámci revizí RVP obou stupňů s cílem propojení rozvoje gramotností napříč oběma úrovněmi

3.4 Předpoklady a související opatření

- adaptační období 1. třídy základní školy pro možnost vstupu dítěte do základní docházky v průběhu prvního pololetí (do prosince)
- systémová podpora pro kontinuální individuální diagnostiku dětí v MŠ
- zavedení digitálního portfolia žáka (vzdělávací karta žáka) pro další potřeby v rámci celého vzdělávacího procesu napříč úrovněmi včetně legislativních úprav souvisejících se sdílením informací mezi vzdělávacími institucemi (souvisejí s bodem 4)
- podpora dostupnosti dalších profesionálů v MŠ – tj. školních psychologů, speciálních pedagogů, či sociálních pedagogů i se sdílenými úvazky v územích (např. přes střední články řízení)

3.5 Pozitivní dopady

- dřívější nástup dětí do školního systému poskytuje dětem příležitost získat nezbytné znalosti a dovednosti pro další rozvoj
- snížení rozdílu v úrovni dovedností žáků přispívá zároveň ke snížení nerovností v přístupu ke vzdělání
- značné finanční úspory v rámci rozpočtu, kdy ve vzdělávacím systému nebudou žáci trávit o rok déle

3.6 Další dopady

- díky systémové reorganizaci kapacit a zvýšenému počtu dostupných míst v mateřských školách mohou rodiče dříve a s menšími obtížemi zařídit péči o své děti, což jim umožňuje dřívejší návrat do zaměstnání po mateřské či rodičovské dovolené (přispívá k rychlejšímu obnovení profesních dovedností a zvyšuje pravděpodobnost udržení si stávajícího pracovního postavení)

3.7 Poznámky

Zavedení povinného posledního ročníku mateřské školy v souladu s trendy v jiných zemích bylo výzkumně ověřeno jako přínosné a aktéry v této oblasti jako všeobecně přijímané. Nyní je třeba se však kromě dostupnosti zaměřit na zvyšování kvality předškolního vzdělávání a jeho výchovně-vzdělávací funkce. V důsledku nedostatku kapacit se mohlo zdát, že jde jen o „hlídání dětí“ a nedocházelo k rozlišování jiných forem předškolní péče. Zvláště patrné to bylo v kontextu diskuse o dětských skupinách a mateřských školách. Děti zhruba od 3–4 let by měly z těchto zařízení přecházet do mateřských škol, kde je větší důraz rozvoj kompetencí dětí pro jejich další vzdělávání a zde navrhovaná opatření přispějí k jejímu dalšímu zkvalitňování a k usnadnění přechodu dětí do ZŠ.

V Evropských zemích zpravidla odklad slouží především dětem z méně podnětného zázemí, zpravidla nezralé, aby se podařilo vyrovnat jejich šance na úspěch v počátku primárního vzdělání a je vnímám podobně jako opakování ročníku (propadnutí) na vyšších stupních.

Na Slovensku, kde jsme dlouhodobě měli společný vzdělávací systém, je to dodnes cca 7 % dětí, a také v dalších zemích i mnohem méně, zatímco v ČR jsme rostli na dvojciferná čísla okolo 20 % dětí. Zároveň chceme opustit koncept připravenosti dítěte na školu a nahradit jej modernějším pojetím, škola připravena na každé dítě.

4

**Vytvoření systému
dalšího profesního
vzdělávání v rámci
celoživotního učení**

Vytvoření systému dalšího profesního vzdělávání v rámci celoživotního učení

Cílem opatření je zásadní koncepční změna pojetí vzdělávání a jeho organizačního principu, kdy všechny možnosti učení – ať už v tradičních vzdělávacích institucích v rámci vzdělávacího systému či mimo ně – jsou chápány jako jediný propojený celek, který dovoluje rozmanité a četné přechody mezi formálním, neformálním a informálním vzděláváním, mezi vzděláváním a zaměstnáním, a který umožňuje získávat kvalifikaci, potřebné znalosti, dovednosti a kompetence různými cestami a kdykoli během života.

4.1 Současný stav

- na zajištění celoživotního učení v oblasti dalšího profesního vzdělávání se podílí řada resortů, rozdělení agend mezi dvě ministerstva a fakt, že je pokrývá několik zákonů, komplikuje koordinaci při rozvoji systému celoživotního učení
  - MŠMT je v souladu s kompetenční zákonem garantem kvality dalšího vzdělávání, zajišťuje akreditace vzdělávacích programů k provádění rekvalifikací
  - MPSV a ÚP ČR jsou jejich uživatelem
  - oba resorty definují strategické cíle veřejných politik (vzdělávací politiky a politiky zaměstnanosti)
- počáteční vzdělávání a další vzdělávání na sebe úzce navazují, mělo by dojít k jejich propojení prostřednictvím profesních kvalifikací Národní soustavy kvalifikací dle Strategie 2030+
- v ČR jsme nedokázali vytvořit jeden Národní kvalifikační rámec, jak doporučovala EU – máme rámce tři – pro SŠ/VOŠ, pro VŠ a pro uznávání výsledků dalšího vzdělávání (Národní soustava kvalifikací – NSK)

4.2 Čeho chceme docílit

- provázat a koordinovaně využívat výstupy a výsledky projektů – nástrojů podporujících celoživotní učení – realizovaných z národních a evropských zdrojů, jako je např. Národní soustava povolání (NSP) a Národní soustava kvalifikací (NSK) a zajistit zaměstnavatelům adekvátní roli na jejich dalším rozvoji
- využít ověřená řešení (viz výše) a nastavit potřebné systémové procesy od predikce kvalifikačních požadavků a definování nových kompetencí v kontextu s Průmyslem 4.0 přes aktualizaci a tvorbu popisů nově vznikajících povolání, standardů profesních kvalifikací až po komplexní revizi Rámcových vzdělávacích programů středního odborného vzdělávání využívající profesní kvalifikace NSK a modernizaci rekvalifikačních programů, včetně up (re) – Skillingu
- umožnit žákům i dospělým flexibilní pohyb v systému celoživotního učení, tj. mezi počátečním a dalším, formálním a neformálním vzděláváním, informálním učení a uznáním výsledků předchozího učení (získání profesní kvalifikace podle zákona 179/2006 Sb. o uznávání výsledků dalšího vzdělávání) a to s podporou kvalitních a dostupných služeb celoživotního kariérového poradenství
- usnadnit zaměstnavatelům přístup ke kvalifikovaným pracovníkům nejen v kontextu zavádění Průmyslu 4.0 a přispět tak k souladu poptávky po kvalifikacích a nabídce pracovních sil

4.3 Kroky vedoucí ke kvalitativní změně

1. legislativní ukotvení spolupráce státu a sociálních partnerů v souladu s Programovým prohlášením vlády – novela Zákona 179/2006 Sb.
2. vyřešení role garanta celoživotního učení/dalšího profesního vzdělávání na bázi partnerství státu, sociálních partnerů a vzdělavatelů – např. FOND PODPORY CELOŽIVOTNÍHO UČENÍ A ROZVOJE PRACOVNÍHO TRHU
3. vytvořit funkční partnerský systém řešení nových výzev v oblasti celoživotního učení – modularizace vzdělávání dospělých a související změny v systému akreditací, individuální vzdělávací účty, využití mikrocertifikátů, zajišťování kvality ve vzdělávání dospělých, v poskytování služeb celoživotního kariérového poradenství...

4.4 Předpoklady a související opatření

- změna systému financování veřejných vysokých škol z financování na základě počtu žáků a absolventů na financování podle kreditů
- rozvoj systému uznávání výsledků předchozího učení (neformálního a informálního)
- vytvoření a personální zajištění výkonného aparátu Fondu – Aliance Národní sítě sektorových rad
- kontinuálně řešit propojení a aktualizaci standardů počátečního a dalšího vzdělávání a uznávání výsledků učení do jednoho provázaného systému (například Národního kvalifikačního rámce)

4.5 Pozitivní dopady

- díky zamýšlené změně by žáci své rozhodnutí mohli v budoucnu korigovat dle zájmů a schopností. První profesní volba by tak pozbyla určité fatálnosti
- realita prostupného vzdělávacího systému s flexibilními vzdělávacími cestami by odpovídala aktuální potřebě rozvíjet (zvyšovat, rozšiřovat) kvalifikaci po celý profesní život
- větší konkurenceschopnost ekonomiky – lepší sladění nabídky a poptávky na trhu práce
- včasná prevence nezaměstnanosti a posílení sociální soudržnosti
- pružnější změny programů počátečního a dalšího vzdělávání na základě kvalifikačních potřeb trhu práce identifikovaných a definovaných zaměstnavateli
- kvalitní, trendům trhu práce odpovídající, modularizované vzdělávací programy pro realizaci cíleného Re(up) Skillingu
- lepší prostupnost mezi počátečním a dalším vzděláváním, lepší využití školské infrastruktury pro potřeby celoživotního učení
- zvýšení poptávky po dalším vzdělávání

4.6 Další dopady

- lepší cílení a efektivita finanční podpory celoživotního učení, rekvalifikací, re (up) – Skillingu z Operačních programů ESF 2021–2027, především OP Zaměstnanost plus, prostředků Národního plánu obnovy (EU přímo vyzývá, aby tyto prostředky byly využity pro rozvoj systémů celoživotního učení s úzkou vazbou na potřeby firem, s důrazem na digitalizaci a zelenou ekonomiku)
- efektivní využití finančních prostředků na aktivní politiku zaměstnanosti – zaměstnavatelé na ni přispívají odvodem 1,2 % vyměřovacího základu (zákon č. 589/1992 Sb.) – v roce 2021 představoval tento příspěvek v úhrnu více než 22,66 miliardy Kč a dále financováním vzdělávání zaměstnanců (cca 4 500 Kč na zaměstnance a rok)

4.7 Poznámky

Další profesní vzdělávání dává prostor 80% populace. Tu je třeba vhodnými formami a nástroji motivovat, z hlediska účasti na dalším vzdělávání totiž ČR významně zaostává za evropským průměrem. Významným aktérem zapojení dospělých do dalšího profesního vzdělávání jsou firmy. Stát by s nimi měl komunikovat o tom, co vzdělávat, finančně podporovat jak plánování, tak vlastní realizaci dalšího profesního vzdělávání (zejména v malých a středních podnicích). Podnikové další vzdělávání zahrnuje zvyšování kvalifikace zaměstnanců, rekvalifikace nebo přípravu pracovníků na pozice ve firmě.

Fungující systém dalšího profesního vzdělávání v rámci celoživotního učení je nejefektivnější prevencí nezaměstnanosti a přispívá k soudržnosti celé společnosti. Rozvoj kompetencí je proto zásadním tématem evropských politik vzdělávání a zaměstnanosti. Rozvoj dalšího profesního vzdělávání v rámci celoživotního učení a poskytování kvalitních, přístupných a inkluzivních, relevantních programů je odpovědností všech zúčastněných stran na celostátní, regionální, sektorové úrovni.

Evropská komise ve své iniciativě New Skills Agenda členskými zeměmi doporučuje široké zapojení hlavních aktérů: státní správy a samosprávy, zástupců zaměstnavatelů a zaměstnanců, poskytovatelů odborného vzdělávání a vzdělávajících se. Navíc akcentuje nadresortní přístup na úrovni vlád členských zemí. Ty teď zpracovávají národní strategie rozvoje kompetencí postavené na sociálním partnerství a na nadresortní strategii rozvoje celoživotního učení jako dvou základních principech.

5. Informační kampaň - posuňme se od školství ke vzdělávání

Pro úspěšnou realizaci tohoto balíku reformních kroků bude klíčová kvalitní komunikace směrem k odborné pedagogické veřejnosti, ale i osvěta směrem k celé společnosti. Informační kampaň k těmto změnám je totiž jedinečnou příležitostí, jak proměnit myšlení české společnosti ve vztahu k národní vzdělanosti.

Nemluvme již o školství pouze ve spojení se školami. Uchopme konečně vzdělávání v Česku jako klíčovou investici do naší společné budoucnosti. Neinvestujme pouze do institucí, investujme především do vzdělání každého člena společnosti bez ohledu sociální zázemí či věk. To je to, co vytváří národní kulturu a ve výsledku českou vzdělanost, a tím i úspěch v mezinárodní konkurenci.

**„Nekomplikujme jednoduché,
nevyrábějme překážky, neztrácejme
čas hledáním perfektního, abychom
nakonec neudělali nic. Už mnohokrát
jsme ukázali, co umíme. Musíme si
udržet pokoru, to ale neznamená, že
nemůžeme mít odvahu, ideu a vizi.“**

Petr Pavel

část inauguračního projevu

6. Právní analýza k záměru systémových změn české vzdělávací soustavy

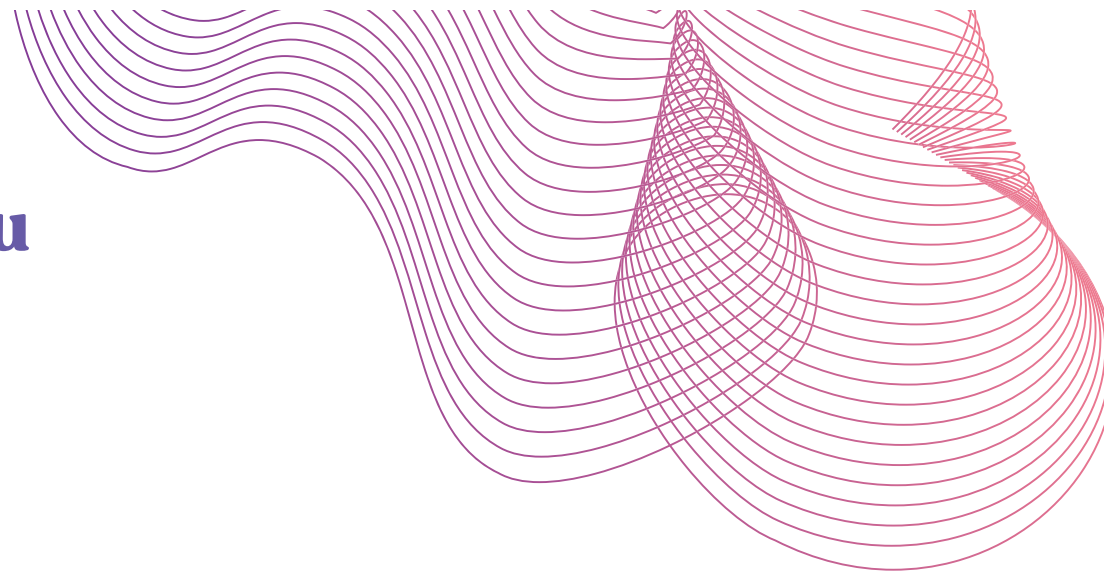
Navrhované změny nemění v základu vzdělávací soustavu, tedy neruší mateřské, základní střední či jiné druhy škol. Přesto bude třeba několika podstatných změn v oblasti školství.

Délka povinné školní docházky je nyní definována v § 36 odst. 1 školského zákona, a to tak, že školní docházka je povinná po dobu 9 školních roků, nejvýše však do konce školního roku, v němž žák dosáhne sedmnáctého roku věku. Dále v § 43 školského zákona je stanoven okamžik splnění povinné školní docházky, a to tak, že žák ji splní uplynutím období školního vyučování ve školním roce, v němž dokončí poslední rok povinné školní docházky (tzn. na konci června školního roku).

Současná právní úprava povinné školní docházky není navázaná na druh školy, ale pouze určuje, kdy začíná a jak dlouhou dobu trvá. I současná právní úprava počítá s tím, že se povinná školní docházka dá plnit i na střední škole (§ 39 školského zákona). V praxi se však jedná o absolutní výjimky.

Povinnost zajistit plnění povinné školní docházky leží stále na obci, nikoliv kraji. Podrobnosti plnění povinné školní docházky stanoví nyní vyhláška č.48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky.

Podrobný legislativní rozbor obsahuje samostatná příloha "Právní analýza k záměru systémových změn české vzdělávací soustavy" (Mgr. Bc. Alice Kubů Frýbová, Holubová advokáti, 03/2023)

Od roku 2000 provedlo zásadní reformu celého vzdělávacího systému mnoho zemí po celém světě.

Finsko je považováno za vzorový příklad vzdělávání. Reformy vzdělávacího systému zavedlo v roce 2001 a v průběhu dalších let se soustředilo na zlepšení kvality výuky a rovnosti příležitostí pro všechny žáky.

Singapur v roce 2008 zavedl nový vzdělávací systém nazvaný "Holistic Education", který se zaměřil na rozvoj žáků v celé řadě oblastí, včetně kreativity, kritického myšlení a sociálních dovedností.

Jižní Korea v roce 2009 zahájila reformu svého vzdělávacího systému, která se zaměřila na podporu kreativity a inovace mezi žáky.

Estonsko v roce 2010 zahájilo reformu svého vzdělávacího systému s cílem zlepšit kvalitu vzdělání a zvýšit úspěšnost žáků.

Čína v roce 201 zahájila ambiciózní reformu svého vzdělávacího systému s cílem zvýšit kvalitu vzdělání a připravit žáky na globální trh práce.

Estonsko zahájilo reformu vzdělávacího systému v roce 2010 s cílem zlepšit kvalitu vzdělání a zvýšit úspěšnost žáků. Součástí této reformy bylo například zavedení individuálního přístupu k učení a vyučování.

Francie zavedla v roce 2013 reformu vzdělávacího systému s cílem zlepšit výsledky žáků v matematice a čtení a snížit míru neúspěšnosti ve školách. Reforma také cíleně podporovala kritické myšlení.

Německo zahájilo reformu svého vzdělávacího systému v roce 2018 s cílem zlepšit kvalitu vzdělání a zvýšit úspěšnost žáků. Součástí této reformy bylo například zavedení nových osnov a posílení digitální výuky.

Španělsko zavedlo v roce 2013 reformu vzdělávacího systému s cílem zlepšit kvalitu vzdělání a přizpůsobit se novým výzvám v oblasti pracovního trhu. Součástí byly nové osnovy a podpora technického vzdělání.

Polsko zahájilo reformu svého vzdělávacího systému v roce 2017 s cílem zlepšit kvalitu vzdělání a zvýšit úspěšnost žáků. Součástí této reformy bylo například zavedení nových osnov a podpora digitální výuky.

PODKLAD K ZÁMĚRU SYSTÉMOVÝCH
ZMĚN ČESKÉ VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY

NEVEŘEJNÝ PRACOVNÍ MATERIÁL (v.1.6)